

Bilaga 2 SWOT-analys

Här följer den analys som gjorts genom att använda SWOT-verktyget. Inhämtning av underlag till analysen har skett via personliga möten, digitala enkäter, workshops och dialogträffar. Närmare 250 personer har varit involverad i den breda demokratiska processen att fastställa behov, utvecklingspotential och en framtida riktning för vårt utvecklingsområde.

STYRKOR <i>Interna faktorer som verkar för att nå våra mål</i>	SVAGHETER <i>Interna faktorer som verkar mot att nå våra mål</i>
<p>Livsmiljö, boende och service:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Varierande landskap med berg, hav, skog och älvar • Ren luft med gott om plats för lugn och rekreation • Attraktivt geografiskt läge/placering centralt i Sverige • Attraktivt boende till låga kostnader • Närheten mellan stad och landsbygd <p>Fritid och kultur:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aktivt kulturliv • Många föreningar • Många och starka eldsjälar • Många fina natur- och friluftsområden med rikt djurliv • Många attraktiva turistmål och stark besöksnäring • Hälsingegårdarna samt många övriga fina kulturarv • Många kulturella evenemang, stämmor och aktiviteter <p>Sysselsättning och näringsliv:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Starka framgångsrika företag baserade på skogen som råvara • Lojal/trogen arbetskraft • Stark entreprenörs-/företagsanda • Småskalig produktion av livsmedel, hantverk och tjänster • Starka varumärken (nationellt/internationellt) <p>Klimat och hållbarhet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Växande intresse för hållbarhetsfrågor • Efterfrågan på lokalproducerade varor och tjänster <p>Digital transformation:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fiberutbyggnaden har kommit långt 	<p>Livsmiljö, boende och service:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bristfälligt underhåll på vägar • Avsaknad av kommunikation mellan orter/byar • Samhörighet/samverkan saknas • Höga ohälsotal • ”Bya-tänk”, dvs missunnsamhet och dålig samverkan mellan byarna • Svag samverkan generellt inom/mellan sektorer, företag och/eller organisationer <p>Fritid och kultur:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Svagt utbyte och samverkan mellan sektorer, organisationer och aktörer <p>Sysselsättning och näringsliv:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hög arbetslöshet med könsuppdelad arbetsmarknad • Fel kompetens i förhållande till behov/efterfrågan • Få utlokaliserade högskoleutbildningar/YH • Låg grad av självförsörjning <p>Klimat och hållbarhet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Förhållandevis hög sårbarhet gällande livsmedels-och energiförsörjning. • Låg omställningstakt i lokalsamhällen i förhållande till de globala klimathoten <p>Digital transformation:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fiberutbyggnaden är inte tillräcklig <p>Demografi och tillväxt:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ungdomar flyttar från bygden • Hög medelålder • Växande grupp äldre

MÖJLIGHETER <i>Externa faktorer som verkar för att nå våra mål</i>	HOT <i>Externa faktorer som verkar mot att nå våra mål</i>
<p>Livsmiljö, boende och service:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tilldragande miljö för boende och fritidsmiljö – urbaniseringen stannar av • Gott om mark för nyetableringar av fastigheter i attraktiva lägen • Tillvarata naturen mer – både för besökare och invånare • Integration skapar möjligheter på många plan. Inflyttning, kompetenshöjning, attitydförändringar. • Stimulera till aktivitet som höjer fysisk kapacitet och samvaro för individer <p>Fritid och kultur:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ökad konsumtion av upplevelser • Stort fokus på hälsa, välbefinnande, rekreation och återhämtning i samhället • Tillgängliggöra kulturen och upplevelser mer – paketering, digitalisering, synlighet • Stärka det sociala engagemanget och organisationen • Ökad samverkan lokalt mellan föreningar, organisationer och företag • Organisera meningsfull samvaro för människor utanför arbetslivet <p>Sysselsättning och näringsliv:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Utveckla samverkan/samordning för framgångsrik och hållbar näringsverksamhet • Stärk de lokala lärcentra och utveckla närheten till högskolor och universitet • Stark omställning och förnyelseförmåga • Stärk möjligheten för unga och nya företagare att våga satsa • Förbättrad kommunikation till och inom området <p>Klimat och hållbarhet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • "Dela mera"-trenden och en ny "grön våg" • Ökad efterfrågan på lokalt producerade varor och tjänster • Skapa förutsättningar för mer självförsörjning 	<p>Livsmiljö, boende och service:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stigande priser på bostadsmarknaden • Järnvägskommunikation - nätet flyttas från inland till kust • Brist på samverkan <p>Fritid och kultur:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Föreningsliv och engagemanget i samhället förändras • Ökat intresse för naturupplevelser är en utmaning för vacker natur • Utmaning för föreningar att vara relevanta och attraktiva • "Allt" ska finnas, men få engagerar sig • Brist på samverkan <p>Sysselsättning och näringsliv:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Arbetslösheten – blir ännu högre än nu • Centralisering av offentlig och kommersiell service • Nedläggning/rationalisering inom den starka basnäringen (koppling till skogsindustri) • Bristande kompetensförsörjning • Fler personer saknar en meningsfull samvaro, utanförskap i arbetslivet/skola • Brist på samverkan <p>Klimat och hållbarhet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Klimatförändringar med negativa påföljder såsom ex skogsbränder, översvämningar • Ökad belastning på naturen till följd av vår konsumtion • Hållbarhet enbart i fokus hos redan frälsta • Global osäkerhet och sårbarhet <p>Digital transformation:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Beroende av digitala lösningar skapar sårbarhet • Områden utan täckning <p>Demografi och tillväxt:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kompetens försvinner med den äldre generationen • Avfolkning

<ul style="list-style-type: none"> • Tillvarata ungas engagemang för hållbarhet, dvs "Generation Greta" <p>Digital transformation:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Digitalisering är drivkraft för innovation • Minskande geografiska avstånd genom digitala lösningar • Flexibilitet, nätverkande, delaktighet och nya kontakter <p>Demografi och tillväxt:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ökad inflyttning till följd av flexibilitet i arbetslivet. • Integration skapar möjligheter på många plan. Inflyttning, kompetenshöjning, attitydförändringar 	
--	--

Nuläges- och omvärldsanalys

Variationen i ett fantastiskt landskap med de blånande bergen, skogen, havet och älvarna är det som lyfts fram som en av de starkaste styrkorna för utvecklingsområdet Hälsingebygden. Det attraktiva geografiska läget mitt i Sverige med god tillgång av ren luft, ett fantastiskt rikt fågel- och djurliv och en variationsrik natur skapar en plats för lugn och rekreation både sommar- och vintertid. Dessa faktorer skapar attraktivitet och utgör tillgångar och framgångsfaktorer för boende och besökande i vår bygd. Inom utvecklingsområdet finns många engagerade och drivna individer, s.k. eldsjälarna som framgångsrikt med sin drivkraft omsorgsfullt omvandlar tankar och idéer till handlingar för att främja den lokala landsbygdsutvecklingen.

Det krävs en omställning i vårt utvecklingsområde för att bidra till att nå miljö- och klimatmål, trygga välfärd och näringslivets konkurrenskraft samt uppnå de globala målen för hållbar utveckling. Dagens ohållbara resursanvändning behöver förändras, eftersom den leder till exempelvis utarmning av biologisk mångfald och bidrar till klimatförändringarna. Den negativa utvecklingen måste vändas och säkra möjligheten till en hållbar resursanvändning för kommande generationer. Med stärkt omställnings- och förnyelseförmåga genom innovation och smart specialisering kan vårt utvecklingsområde bidra till att möta många utmaningar och stärka konkurrenskraften i bygden genom att verka som det goda exemplet som slår vakt om vår planet och vårt näringsliv genom att omställning till cirkulär ekonomi intensifieras.

Sysselsättning

Hälsingebygden präglas av en stark entreprenörsanda vilket genererat i många framgångsrika och anrika företag som är starka och etablerade varumärken både nationellt och internationellt. Denna anda lyfts under dialogmötena som en nyckeltillgång för att kunna tillvarata möjligheterna för fortsatt utveckling av bygden.

Det finns en stark företagar-/entreprenörsanda hos både ungdomar och vuxna i utvecklingsområdet som har stor möjlighet att utvecklas ytterligare för att etablera nya, samt utveckla existerande, företag. Idag ser vi fler och fler entreprenörer som står på "fler ben" eller adderar till verksamheter bredvid sin huvudsakliga sysselsättning eller affärsverksamhet för att säkerställa hållbarhet och lönsamhet.

Ett av de främsta hoten till fortsatt expansion och utveckling av många verksamheter är bristen på kompetensförsörjning inom både privat och offentlig sektor. Hälsingebygden är unik i form av att ha

lokala lärcentra i samtliga kommuner, ändock kvarstår bristen av kompetens. En stor möjlighet är att fortsätta utveckla det livslånga lärandet och samarbetet med de närliggande lärosätena för att säkerställa framtida kompetensförsörjning inom området.

Arbetslösheten inom Hälsingebygden är hög och arbetsmarknaden är traditionella könsuppdelad med stark manlig dominans i de starka basnäringarna/industrierna som härrör till råvaran från skogen samt kvinnlig dominans inom vård och omsorg. Lägg därtill en allt mindre andel av befolkningen som kommer vara i arbetsför ålder, vilket kommer leda till ökad brist på arbetskraft inom vissa områden, vilket leder till ett hot mot vår bygds fortsatta utveckling.

Kultur och fritid

Inom bygden har vi en stark kultur-, musik- och hantverkstradition med ett fint kulturarv att förvalta och utveckla. Vi har en stor stolthet både över vår bygd och vårt kulturarv, bland annat i form av de stora träslotten – Hälsingegårdarna, varav sju är utnämnda som världsarv men därutöver finns det tusentals andra gårdar som är väl värda att nämnas. Ur kulturarvet har småföretagandet vuxit fram och det är inte sällan som vi ser att en verksamhet kompletteras med en eller flera andra sysslor för att komplettera försörjningen. I medborgardialogen lyfts vid ett flertal tillfällen upp, risken och faran att kunskap och kompetens, främst inom kultur och hantverk, kommer att försvinna med den äldre generationen. Vi ser en möjlighet i att koppla satsningar på kulturarvet med en ökad sysselsättning då vi tror på en ökad efterfrågan på hantverkskunnighet och äkta upplevelser som invånare och besökare.

Många stämmor, aktiviteter och evenemang skapar tillsammans med många besöksmål på bygden ett attraktivt turistområde att besöka. Det finns stor potential att utveckla turismnäringen ännu mer i form av kultur-, idrott-, natur-, upplevelseturism etc. för att attrahera ännu fler besökare året runt. Vår attraktiva miljö med insjöar, strömmande vatten samt havet har stor potential för exempelvis fiske, och turer med kajak, båt eller långfärdsskridskor.

I bygden finns fina berg och skogar, som erbjuder skidåkning vintertid och cykling, vandring och löpning under övriga årstider. Bär och svamp finns det gott om i vår bygd. Kusten och dess skärgårdar och gamla fiskelägen har stor potential för friluftsliv, boende och turism.

Inom Hälsingebygden har vi ett starkt civilsamhälle, vilket tydligen bevisades när bränderna i norra Hälsingland pågick under den torra och varma sommaren 2018. Kraftsamlingar från frivilliga tillsammans med offentlig service, var snabba att mobilisera med stort engagemang för att bidra i nödvändiga åtgärder. Stort engagemang och förståelse för snabba insatser, som ligger som en stabil grund hos invånarna i bygden. Aktiviteter och engagemang som vi vill ge och eftersöker, måste dock ske i ordnade former. Vi orkar inte med något krångel, utan det ska vara en tydlig samhörighet, med gott ledarskap och ordning och reda.

Antalet föreningar inom Hälsingebygden är stort. Framgångsrika är de föreningar med tydlig vision, de som skapar stor delaktighet och har en tydlig värdegrund för vad det gör och vad de står för. Speciellt framgångsrika är de föreningar som har etablerat barn- och ungdomssektioner som tillvarata deras intressen, ståndpunkter och idéer. Karakteristisk för dessa föreningar är också att det finns ett gott ledarskap som bygger en stimulerande och trygg miljö för människor att utvecklas inom. Här ser vi en stor potential för fortsatt utveckling, för att stärka fler enskilda föreningar inom bygden och samverka mellan dessa föreningar.

Det finns en förväntan om att förenings- och aktivitetsutbud ska finnas, men allt färre väljer att ta på sig långsiktiga ideella engagemang i form av poster inom styrelse och valberedningar. Avsaknad av samverkan och samarbete mellan olika aktörer, byar och föreningar ses som svag och är förutsättning för fortsatt engagemang, kunskapsutbyte och utveckling. Det är dock av vikt att påpeka att trots att engagemanget förändras innebär det inte dock att det försvinner. Vid kriser eller vid enskilda frågor där

många känner behov av att påverka är engagemanget stort, vilket var exakt det som hände vid de förödande bränderna ovan beskrivna.

Som människor vill vi individer organisera oss och finna en meningsfull samvaro för människor utanför arbetslivet. I vår bygd ser vi ett ökat antal individer som hamnar i utanförskap från sysselsättning och distansering från meningsfull aktivitet, vilket är en bidragande del för höga ohälsotal. Dessutom ser vi förhållandevis höga siffror inom ramen för ohälsa, vilket självklart är bekymmersamt och en stor utmaning för framtiden.

Ökad samverkan

Det finns en stor potential till samverkan mellan föreningar, organisationer och företag i Hälsingebygden även om många sådana samverkansformer existerar på den lokala nivån, så finns här en mycket stor utvecklingsmöjlighet. Stimulans till att ytterligare forma mötesplatser för utveckling i det lokala sammanhanget samt även ökad kompetens- och erfarenhetsutbyten mellan grupper och verksamheter i övriga Leader-områden i Sverige och inom övriga EU-länder breddar kunskapen om en egen möjlig utveckling. Vårt utvecklingsområde skulle även må bra av ökad samverkan mellan de olika sektorerna i samhället; offentlig sektor, näringsliv, akademi och civilsamhälle samt akademi.

Digital transformation

Coronapandemin har både snabbat på och förändrat förutsättningarna för den digitala utvecklingen och vi kan vinna mycket på digitalisering, bland annat genom ökad delaktighet och fördelar av att tjänster för vård, service, konsumtion, utbildning och underhållning alltjämt är tillgängligt för alla med bra uppkoppling. Digital utveckling kan dessutom komma att generera nya företag och tjänster som bidrar till att uppnå miljömässiga mål.

Tillgång till digitala service- och konsumtionslösningar finns i delar av Hälsingebygden men samtidigt ser vi problematiken med att flera lösningar inte kommer hela området till nytta, då leveranser inte erbjuds utanför tätorter. Kairos Future lyfter i detta sammanhang exempelvis drönare eller obemannade butiker som förslag på lösningar som gör att avstånd mellan platser minskar i betydelse. Dessa exempel har digitalisering som drivkraft, men även näringslivets jakt på lönsamhet. Innovationer av denna typ skulle kunna utgöra möjligheter för både företag och konsumenter i vårt område.

Digitalisering som framgångsfaktor bygger på att alla har tillgång till den. Inom Hälsingebygden har fiberutbyggnaden kommit långt men ännu finns det delar där utbyggnaden inte nått fram, vilket lyfts som ett hot mot utveckling av bygden. Avsaknaden av snabb uppkoppling är ett stort hot och hinder för det ökade intresset för inflyttning till vår bygd då fler och fler, i och med pandemin, ser att distansarbete är fullt görbart och därmed väljer att överväga inflyttning till bygden. Trenden går mot att vi människor värderar tiden utanför vår sysselsättning högre och högre, vilket gör att miljön och det erbjudande som den lokala bygden (i form av exempelvis mening och upplevelse) erbjuder ses som en stor möjlighet för att få medborgarantalet att växa i bygden. Detta kräver dock att vi långsiktigt kan säkerställa tillgång av bostäder, skolor, affärer och annan nödvändig service för en levande landsbygd.

Automation och digitalisering av de nationella och internationella företag och industrier som har utvecklingsområdet som bas, är nödvändig för hållbar närvaro på marknaden och kompetensförsörjning lyfts som en bristande faktor och hot för fortsatt expansion och utveckling av företag i regionen.

Natur, miljö, klimat och hållbarhet

Klimatförändringar och en växande opinion, inte minst bland unga, har satt hållbarhet i fokus. Allt fler företag i området ser hållbarhet som en konkurrensfördel och bland medborgarna tycks intresset för hållbarhetsfrågor växa. Samtidigt har lokalproducerad mat och tjänster ett större värde och antalet leverantörer ökar. Ett ökat intresse för gröna näringar, återbruk och småskalig delningsekonomi framhålls också som möjligheter att utveckla i Hälsingebygden.

En möjlig effekt av pandemin är att friluftslivet är trendigt och det är ”inne att vara ute”. Med tanke på Hälsingebygdens stora tillgång till varierande natur och landskap innebär detta faktum stora möjligheter för upplevelse- och idrottsturism samt besöksnäring. Den ökade efterfrågan på naturupplevelser innebär dock en utmaning vad gäller såväl tillgänglighet och skötsel av viktiga naturområden som en större påfrestning för växt- och djurliv.

De klimat- och miljöutmaningar vi står inför betyder för oss i utvecklingsområdet, precis som för resterande Sverige och världen, för stora risker för dagens och framtidens samhällen och kräver lokala lösningar i samspel med de regionala, nationella och globala initiativen. Inom utvecklingsområdet finns goda möjligheter att styra mot en mer hållbar bygd med utveckling mot en mer energieffektiv, cirkulär och biobaserad ekonomi.

Ung i Hälsingebygden

Hälsingebygden präglas av framgångsrik Ung Företagssamhet (UF-företag) och det finns en stark entreprenörsanda hos våra unga. Att stärka möjligheten för unga och nya företagare att våga satsa är en identifierad framgångsfaktor för vår utveckling och tillväxt.

Många av bygdens ungdomar flyttar efter avslutad grundskola och gymnasium till större orter för vidare studier och/eller bygger arbetslivserfarenhet, vilket genererar en avfolkning för bygden men långsiktigt kan generera en kompetens- och erfarenhetsökning, när vi kan attrahera dessa unga vuxna att flytta tillbaka när det är dags att skaffa familj.

För de ungdomar som väljer att fortsätta att bo kvar och verka i bygden är det av största vikt att vi säkerställer utvecklingen av deras drivkraft och engagemang för att skapa ett dynamiskt och attraktivt samhälle att bo och verka i. Utveckling Hälsingebygden ska göra det möjligt för unga på landsbygden att bo kvar i byn och inte känna sig bortglömda, misslyckade och förbisedda. Vi ska skapa lokal stolthet och höja statusen genom delaktighet och påverkan.

Källor/underlag:

- Agenda 2030
- 12 trender för lokal utveckling, Kairos Future
- Nationell strategi för hållbar regional utveckling i hela landet 2021–2030
- Regional utvecklingsstrategi Gävleborgs län 2020–2030
- Nationell handlingsplan för landsbygdsprogrammet
- Hållbar regional utveckling och tillväxt i Gävleborg
- Cirkulär ekonomi – strategi för omställningen i Sverige
- Näringslivets struktur, dynamik och konkurrenskraft